

VERIFIKATSIYA TAMOYILIGA ASOSLANGAN BAHOLASH METODIKASI BOSQICHLARI

ЭТАПЫ МЕТОДИКИ ОЦЕНИВАНИЯ, ОСНОВАННОЙ НА ПРИНЦИПЕ ВЕРИФИКАЦИИ

STAGES OF ASSESSMENT METHODOLOGY BASED ON THE VERIFICATION PRINCIPLE

ABDIRIMOVA SHOXSANAM XUDAYBERGANOVNA

Urganch davlat pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi Pedagogika kafedrası
o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta'lim jarayonida verifikatsiya tamoyiliga asoslangan baholash metodikasining nazariy asoslari, bosqichlari, amaliy mexanizmlari va pedagogik ahamiyati chuqur tahlil qilingan. Shuningdek, baholash jarayonining obyektivligi, ishonchliligi va validligini ta'minlashda verifikatsiyaning o'rni ilmiy asosda yoritilgan. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, diagnostik vositalar va statistik tahlil usullaridan foydalanish zarurati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: verifikatsiya tamoyili, baholash, pedagogik diagnostika, obyektivlik, validlik, ishonchlilik, monitoring, ta'lim sifati.

Аннотация. В данной статье рассматриваются этапы методики оценки, основанной на принципе верификации в образовательном процессе. Анализируются теоретические основы принципа верификации, его роль в обеспечении объективности, достоверности и валидности результатов оценки. Особое внимание уделяется поэтапной структуре реализации оценочной методики и её педагогическому значению в повышении качества образования. Обосновывается необходимость использования диагностических инструментов и статистического анализа для обеспечения научной обоснованности результатов.

Ключевые слова: принцип верификации, оценивание, педагогическая диагностика, объективность, валидность, надежность, мониторинг, качество образования.

Abstract. This article examines the stages of assessment methodology based on the verification principle in the educational process. The theoretical foundations of the verification principle and its role in ensuring objectivity, reliability, and validity of assessment results are analyzed. Special attention is given to the step-by-step structure of implementing the assessment methodology and its pedagogical significance in improving the quality of education. The study emphasizes the importance of diagnostic tools and statistical analysis in ensuring the scientific validity of assessment outcomes.

Keywords: verification principle, assessment, pedagogical diagnostics, objectivity, validity, reliability, monitoring, educational quality.

KIRISH. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini baholash jarayoni pedagogik jarayonning eng muhim komponentlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim sifati bevosita baholash tizimining aniqligi, ilmiy asoslanganligi va obyektivligiga bog'liq.

An'anaviy baholash yondashuvlari ko'pincha subyektiv fikr va umumiy tasavvurlarga asoslanganligi sababli, zamonaviy pedagogikada verifikatsiya tamoyiliga asoslangan baholash tizimi keng joriy etilmoqda.

Verifikatsiya tamoyili (lotincha verificatio — tekshirish, tasdiqlash) ta'lim natijalarini aniq mezonlar, dalillar va empirik ma'lumotlar asosida tekshirish va tasdiqlashni nazarda tutadi. Bu yondashuv baholash jarayonini ilmiylik, aniqlik va ishonchlik bilan ta'minlaydi.

ASOSIY QISM. Verifikatsiya tamoyili epistemologik va pedagogik jihatdan bilimning haqqoniyligini tekshirish va tasdiqlash g'oyasiga asoslanadi. Ushbu tamoyil ta'lim jarayonida o'quv natijalarining faqatgina yuzaki baholanishini emas, balki ularning aniq dalillar, empirik kuzatuvlar va o'lchov natijalari asosida tasdiqlanishini talab etadi. Shu sababli verifikatsiya tamoyili zamonaviy pedagogikada baholashning ilmiy asoslanganligini ta'minlovchi muhim metodologik yondashuv sifatida qaraladi. U o'quv natijalarini obyektiv o'lchash, subyektiv xatoliklarni kamaytirish, natijalarning qayta tekshiriluvchanligini ta'minlash hamda ilmiy asoslangan pedagogik qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Ayniqsa kompetensiyaviy yondashuv sharoitida verifikatsiya tamoyili o'quvchining real faoliyatini aniq mezonlar asosida baholashga xizmat qiladi.

Verifikatsiyaga asoslangan baholash metodikasi tizimli ilmiy modelga tayangan holda quriladi. Bu model o'zaro uzviy

bog'langan bosqichlardan iborat bo'lib, u baholash jarayonining yaxlit va izchil amalga oshirilishini ta'minlaydi. Dastlab baholashning maqsadi aniqlanadi, ya'ni o'quvchining bilim darajasini aniqlash, kompetensiyalarni o'lchash, pedagogik metodlar samaradorligini baholash yoki o'quv jarayonini diagnostika qilish kabi yo'nalishlar belgilanadi. Keyingi bosqichda mezonlar va indikatorlar ishlab chiqiladi, chunki verifikatsiya tamoyilining asosiy talabi o'lchovning aniqligi va mezonlarning aniq belgilanishidir. Mezonlar bilim chuqurligi, mantiqiy fikrlash, amaliy qo'llash qobiliyati va mustaqil tahlil qilish kabi jihatlarni o'z ichiga olsa, indikatorlar ushbu mezonlarning amaliy ifodasini aks ettiradi.

METODOLOGIYA. Tadqiqotda nazariy tahlil, pedagogik adabiyotlarni o'rganish, tizimli yondashuv va qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Verifikatsiyaga asoslangan baholash modelining bosqichlari ilmiy jihatdan tizimlashtirildi hamda pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilindi.

NATIJALAR. Verifikatsiya tamoyili epistemologik va pedagogik jihatdan bilimning haqqoniyligini tekshirish va tasdiqlash g'oyasiga asoslanadi. Ta'lim jarayonida u o'quv natijalarini obyektiv o'lchash, subyektiv xatoliklarni kamaytirish, natijalarning qayta tekshiriluvchanligini ta'minlash hamda ilmiy asoslangan pedagogik qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Verifikatsiyaga asoslangan baholash metodikasi tizimli model asosida amalga oshiriladi. Dastlab baholash maqsadi aniqlanadi. So'ngra mezon va indikatorlar ishlab chiqiladi. Keyingi bosqichda diagnostik vositalar tanlanadi va empirik ma'lumotlar yig'iladi. Yig'ilgan ma'lumotlar statistik va sifat jihatdan tahlil qilinadi. Shundan so'ng natijalar verifikatsiya qilinib, ularning ishonchliligi tekshiriladi. Yakuniy

Jadval 1. Baholash metodikasi bosqichlari

№	Bosqich nomi	Mazmuni	Natija
1	Maqsadni aniqlash	Baholash mezonlarini belgilash	Aniqlik
2	Vositalarni tanlash	Test, topshiriq, kuzatuv	Moslik
3	Ma'lumot yig'ish	Natijalarni to'plash	To'liqlik
4	Verifikatsiya	Natijani tekshirish	Ishonchlilik
5	Tahlil	Statistik va sifat tahlili	Haqqoniylik
6	Korreksiya	Xatolarni tuzatish	Takomillashuv
7	Yakuniy baholash	Umumiy xulosa	Samaradorlik

bosqichda pedagogik qarorlar qabul qilinadi va refleksiya amalga oshiriladi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ushbu yondashuv baholash jarayonida subyektivlikni kamaytiradi, natijalarning aniqligini oshiradi va ta'lim sifatini monitoring qilish imkonini beradi.

MUHOKAMA. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, verifikatsiya tamoyiliga asoslangan baholash metodikasi quyidagi ustunliklarga ega:

- baholash natijalarining aniqligi oshadi;
- subyektivlik darajasi kamayadi;
- o'quvchilar bilimini chuqur tahlil qilish imkoniyati yaratiladi.

Shuningdek, ushbu metodika o'qituvchiga pedagogik faoliyatni tahlil qilish va takomillashtirish imkonini beradi.

Verifikatsiya tamoyiliga asoslangan baholash tizimi zamonaviy pedagogikada eng ishonchli yondashuvlardan biri hisoblanadi. U kompetensiyaviy ta'lim modeli bilan uyg'unlashgan holda o'quvchilarning real bilim va ko'nikmalarini aniq mezonlar asosida baholash imkonini beradi.

Shuningdek, diagnostik vositalar va statistik tahlil usullaridan foydalanish baholash jarayonining ilmiy asoslanganligini oshiradi. Biroq, amaliyotda ayrim muammolar

ham mavjud bo'lib, ular orasida diagnostik vositalarning standartlashmaganligi, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi yetarli emasligi hamda texnik resurslar cheklanganligi kabi omillar kiradi.

XULOSA. Verifikatsiya tamoyiliga asoslangan baholash metodikasi ta'lim jarayonida baholashning sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mazkur yondashuv baholash jarayonining obyektivligi, ishonchliligi va aniqligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, natijalarni qayta tekshirish va tahlil qilish imkoniyati baholashdagi subyektivlikni kamaytirib, o'quvchilarning haqiqiy bilim darajasini aniqlashga yordam beradi.

Shuningdek, ishlab chiqilgan bosqichma-bosqich metodika baholash jarayonini tizimli tashkil etish, diagnostika va monitoringni samarali olib borish hamda ta'lim natijalarini ilmiy asosda tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa o'qituvchilarga pedagogik faoliyatni takomillashtirish, individual yondashuvni kuchaytirish va ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, verifikatsiya tamoyiliga asoslangan baholash metodikasini ta'lim amaliyotiga keng joriy etish ta'lim

sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Kelgusida ushbu metodikani raqamli texnologiyalar va zamonaviy baholash platformalari bilan integratsiya qilish uning samaradorligini yanada oshirish imkonini beradi.

1. Abdullayeva Q. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent, 2020.
2. Yo'ldoshev J. Ta'lim metodlari. – Toshkent, 2019.
3. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. – Moskva, 2016.
4. Podlasy I.P. Pedagogika. – Moskva, 2010.
5. Bloom B. Taxonomy of Educational Objectives. – New York, 1956.
6. Biggs J. Teaching for Quality Learning at University. – Open University Press, 2011.